

18 maart 1314:
Tempelier Jacques de Molay
ter dood gebracht

Voorstander van een harde lijn

↑ Jacques de Molay op een 19de-eeuwse ingekleurde litho. Rechts een gedenkplaat van De Molay in Parijs.

Onder aan de trap die vanaf de Seinekade bij het Île des Juifs omhoog voert naar de Pont Neuf ligt een bosje bloemen. Een tegen de zijwand aangebrachte bronzen plaquette verklaart de aanwezigheid van dit boeket. 'Op deze plek werd op 18 maart 1314 Jacques de Molay, laatste grootmeester van de orde der Tempeliers door het vuur ter dood gebracht'. Dankzij de waas van mystiek die er nog altijd om de beweging van de Tempeliers hangt en de stroom aan sensationele berichten over verborgen schatten en kerkelijke doofpotten, staat de figuur van De Molay zevenhonderd jaar na zijn gewelddadige dood nog volop in de belangstelling.

Ondanks zijn populariteit weten we over het eerste deel van zijn leven heel weinig. Hij werd geboren ergens in de regio Haute-Saône (Bourgondië) tussen 1240 en 1250. Vermoedelijk was hij de zoon van een lid van de lagere adel. Het eerste wat we echt zeker weten is dat hij in 1265 toetreedt tot de orde van de Tempeliers. Van de vijfentwintig hierop volgende jaren weten we opnieuw weinig.

Zeker is dat hij in 1291 op Cyprus is, waar de Tempeliers zich na een aantal desastreuze nederlagen in het Heilige Land hebben

teruggetrokken. Vanaf dan treedt De Molay uit de schaduw. Wanneer op Cyprus de positie van de orde wordt besproken, werpt hij zich op als voorstander van de 'harde lijn'.

Hij stelt voor om de kruistochten met hernieuwde kracht voort te zetten en Jeruzalem op de moslims te heroveren. Vanaf 1293, wanneer hij Thibaut Gaudin als grootmeester van de orde opvolgt, is zijn doel die idealen te verwezenlijken.

Seksuele en religieuze misstanden

In zijn pogingen Europese vorsten voor zijn plannen te winnen, komt De Molay in aanvaring met zowel de katholieke kerk als met de koning van Frankrijk. Vooral de vraag wie in een eventuele nieuwe kruistocht de leiding op zich mag nemen, leidt tot spanningen. Verder wordt De Molay geconfronteerd met een nieuw probleem: er circuleren geruchten over seksuele en religieuze misstanden binnen de orde. In 1306 bespreekt De Molay in Poitiers (Frankrijk) al deze zaken met de paus. Na dit gesprek gelooft hij dat hij de ergste verdenkingen tegen zijn orde heeft weg kunnen nemen en dat zijn ideeën over interne veranderingen worden gesteund.

Hij voelt zich dan ook sterk genoeg om het voorstel van de paus af te wijzen om zijn eigen orde samen te voegen met die van de Johannieters, een andere militante orde die in het Heilige Land was ontstaan. Hiermee overspeelt hij echter zijn hand. De Franse koning Filips IV is namelijk een groot voorstander van deze samenvoeging. De Molay blijkt ook niet te weten dat hij en de paus al overeengekomen waren dat de militaire leiding van deze nieuwe, grote ridderorde bij de Franse koning zou komen te liggen. Dit was voor Filips van groot belang. Zo hoopte hij in één klap de zware schuld in te lossen die hij bij de Tempeliers had.

Op De Molays weigering te fuseren met de Johannieter orde volgt al snel een koninklijke wraak. Tien Franse prelaten dienen een lijst van vijf zware klachten in tegen de orde van de Tempeliers. Men beschuldigt de Tempeliers van ontheiliging van het kruis; onzedelijkheden tijdens de initiatie (zoals het kussen van de nieuwe leden op de mond en de navel); openlijk goedkeuren van onnatuurlijk gedrag en het niet consacreran van de hostie door orde-priesters tijdens de mis.

Filips had de stok gevonden om de hond te slaan. Op 24 oktober 1307 worden op zijn bevel alle leden van de orde van Tempeliers gearresteerd. Wat volgt is een uiterst schimmig en pijnlijk spel van verhoren, martelingen, bekentenissen, herroepingen en nieuwe al dan niet onder dwang gedane bekentenissen. Zo verklaart De Molay al na twee weken dat hij zich schuldig had gemaakt aan het ontkennen van Christus, maar hij ontkent alle beschuldigingen van sodomie. Die verklaring herroept hij echter twee maanden later wanneer hij verhoord wordt door de pauselijke gezanten. Als reden geeft hij aan dat de eerste verklaring door marteling is verkregen. Dit verhoor vindt plaats nadat De Molay een persoonlijk beroep op de paus had gedaan.

Mythen en geruchten

Ondanks zijn herroeping blijft De Molay gevangen. Nieuwe martelingen volgen en ook een serie nieuwe bekentenissen. Intussen heeft de aanklacht tegen De Molay en alle andere Tempeliers (die in theorie onder het kerkelijk recht vielen en niet onder het Franse recht) geleid tot een heftige confrontatie tussen paus en koning. Het resultaat is de pauselijke bul *Faciens Misericordiam* van 1309. Hierin wordt bepaald dat de beschuldigingen tegen de Tempeliers op twee niveau's zullen worden behandeld. Een commissie zal de individuele klachten tegen leden van de orde behandelen, een tweede commissie zal een oordeel vellen

De geruchten over de rijkdommen van de Tempeliers en hun exotische rituelen zijn nog altijd levend

over de orde als geheel. De Franse koning wacht echter niet op de uitkomst van alle onderzoeken en laat tussen 10 en 12 mei 1310 54 Tempeliers publiekelijk verbranden. Na jaren van uitstel vindt in 1312 uiteindelijk in Vienne een kerkvergadering plaats waarop besloten wordt over het lot van de orde. De uitkomst is dat de orde wordt ontbonden en al haar bezittingen aan de kerk vervallen. Op 18 maart 1314 volgt de definitieve kerkelijke uitspraak tegen de laatste nog gevangen gehouden Tempeliers, onder wie De Molay en een aantal van zijn naaste medewerkers. Allen worden op basis van eerdere schuldbekentenissen tot levenslange gevangenisstraf veroordeeld. Tot ieders grote verbazing staan De Molay en Geoffroy de Charny op en herroepen hun bekentenissen. Zij verklaren zich onschuldig. Hun enige schuld was, aldus het verslag van deze bijeenkomst, 'de verloochening van de waarden van hun orde'. Terwijl de pauselijke afgevaardigden nog in conclaaf bijeen zijn om deze nieuwe wending te bespreken, besluit de in woede ontstoken Filips het heft in eigen hand te nemen. Binnen een paar uur staan de twee ridders op de brandstapel.

De mythen rond Jacques de Molay en de erfenis van de Tempeliers volgen snel. Zo zou hij gestorven zijn met een glimlach op het gelaat en zijn blik gericht op de Notre Dame. Zijn laatste woorden zouden een spoedige dood van zowel Filips als Clemens voorspeld hebben. Zijn as zou door de wind naar Jeruzalem zijn gewaaid, waar een deel neerdaalde in de Heilig Grafkerk. Hier zou het nog altijd op een geheime plek verborgen liggen. De geruchten over de rijkdommen van de Tempeliers en hun exotische rituelen sterven niet met de dood van hun laatste leider. Integendeel, die zijn nog altijd heel levend.

◀ Links: Publiekelijke verbranding van Tempeliers op last van de Franse koning, mei 1310. Rechts: Executie van Jacques de Molay, verheerlijkend beeld uit de 19de eeuw